

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ GÖÇMENLERİN GÖÇ ÖNCESİ VE GÖÇ
SONRASI TÜRKİYE ALGISI

Süleyman EKİCİ

Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü,

suleyman.ekici@inonu.edu.tr

:0000-0001-8477- 000X

Atıf / Citation: Ekici, S. (2024). Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin göç öncesi ve göç sonrası Türkiye algısı. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (INIJOSS), 13(1), 62-81.

<https://doi.org/10.54282/inijoss.1450668>

Öz

Arap Baharı ile beraber Ortadoğu'da önemli göç hareketleri yaşanmış ve özellikle Suriye'de meydana gelen iç savaşla beraber temel insanlık hakkı olan "yaşama hakkı" motivasyonu ile insanlar göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu göç hareketlerinden etkilenen ülkelerin başında ise Türkiye gelmektedir. Önemli bir göçmen kitlesine ev sahipliği yapan Türkiye'de yıllar içerisinde Suriyeli göçmenlerin geçici mi yoksa kalıcı mı oldukları tartışma konusu haline gelmiştir. Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilerin ekonomik hayattan eğitime kadar hemen her alana nasıl ve ne derecede entegre olacakları ve uyum sağlayacakları kamuoyunda sıklıkla yer bulmuştur. Ayrıca Suriyelilerin pejoratif söylemlere konu olmaları ise toplumda göçmen ve yabancı karşıtlığı düşüncesini tetiklemekle beraber Suriyelilerin mevcut toplumsal yapıya uyumlarını da daha zor bir zemine çekmiştir. Dolayısıyla toplumdaki kırılgan nüfusu oluşturan göçmenler, birçok sorunla karşılaşmakta ve topluma uyum sağlayamadıkça Türkiye hakkındaki algıları da değişim ve dönüşüme uğramaktadır. Bu araştırma Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin Türkiye ve Türk halkı algısının göç öncesi ve sonrası süreçte geçirdiği değişimi tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda Suriyeli göçmenlerin göç öncesi Türkiye ve Türk halkı algısının genelde olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Ancak göç sonrası Suriyeli göçmenlerin Türkiye ve Türk halkı algısının önemli bir şekilde olumsuzla dönüştüğü görülmüştür. Bu amaçla yapılan araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik model kullanılmıştır. Elde edilen veriler ise içerik analizine tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uyum Politikası, Türkiye Algısı, Suriyeli Göçmenler.

PERCEPTION OF SYRIAN MIGRANTS IN TURKEY ABOUT TURKEY BEFORE AND AFTER MIGRATION

Abstract

With the Arab Spring, there have been significant migration movements in the Middle East, and especially with the civil war in Syria, people have been forced to migrate with the motivation of the "right to live", which is a basic human right. Turkey is one of the leading countries affected by these migration movements. In Turkey, which hosts a significant number of migrants, it has become a matter of debate over the years whether Syrian migrants are temporary or permanent. The question of how and to what extent Syrians under temporary protection in Turkey will be integrated and harmonized in almost every field, from economic life to education, has often been a topic of public debate. In addition, the fact that Syrians are subjected to pejorative discourses has triggered anti-immigrant and anti-foreigner sentiments in the society and made it more difficult for Syrians to adapt to the existing social structure. Therefore, immigrants, who constitute a fragile population in the society, face many problems and their perceptions about Turkey change and transform as they cannot adapt to the society. This study aims to determine the changes in Syrian migrants' perception of Turkey and Turkish people before and after migration. As a result of the research, it is understood that Syrian migrants' perception of Turkey and Turkish people before migration is generally positive. However, it is observed that Syrian migrants' perception of Turkey and Turkish people has become significantly negative after the migration. For this purpose, phenomenological model, one of the qualitative research methods, was used in this study. The data obtained was subjected to content analysis.

Keywords: Migration, Integration Policy, Türkiye perception, Syrian migrants.

GİRİŞ

Tarihin farklı dönemlerinde insanlar buldukları yerlerden başka yerlere farklı nedenlerden dolayı göç etmek zorunda kalmışlardır. İnsanlar eğitimden ekonomiye birçok alanda daha iyi bir hayat arayışı üzerinden göç hareketlerine başvurabilirken; bazen ise savaş, kıtlık ve iç savaş gibi olağanüstü durumlardan "kurtuluş" amacıyla veya güvenlik kaygısıyla göç hareketlerine başvurabilmektedir. Göç hareketleri, altında birden fazla ve farklı gerekçeler taşıdığı gibi sonuç ve etki itibarıyla da farklı ölçekte etkilere sahiptir. Dolayısıyla göç veren ve göç alan yerler göçün farklı etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır. Devletler, tarih boyunca farklı ölçeklerdeki göç hareketlerini deneyimlemişlerdir. Özellikle etki bakımından göç hareketlerinin büyüklüğü belirleyici olurken; bir diğer belirleyici etmen ise göç alan devletin göç sürecini kontrol edebilme ve yönetebilme kapasitesidir. Böylece göç hareketlerini kontrol edebilen ve doğru şekilde yönetebilen devletler göçün getirilerini olumlu bir şekilde alırken diğer taraftan göçün olumsuz etkilerini asgari düzeyde tutabilmektedir. Göç hareketlerini yönetemeyen ve zayıf göç politikalarına sahip olan devletler ise göçün negatif etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda devletler maruz kaldıkları göç hareketlerinin nedenlerine, boyutuna ve etkilerine yönelik geliştirecekleri politikalarla göçün birey, toplum ve devlet üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirebilecektir.

Türkiye tarih boyunca önemli göç hareketlerinin hem rotası hem de geçiş güzergahı olarak görülmüş ve göç hareketlerini deneyimlemiştir. Her dönem farklı yoğunluk ve motivasyonlarla gerçekleşen Türkiye'ye göç hareketleri, 2010 yılında başlayan Arap Baharı ve Suriye'de de iç savaşa dönüşen eylemler neticesinde Suriye'den Türkiye'ye kitlesel göçler şeklinde gerçekleşmiştir. Bölgesel rolünün dışında hem insani hem de kültürel boyut itibarıyla açık kapı politikası uygulayan Türkiye için göç konusu, Suriye'den yaşanan kitlesel göçler sonucunda ayrı

bir önem kazanmıştır. Bu noktada kitlesel göçün getirebileceği siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel sorunların belirli bir zaman sonra güvenlik sorununa dönüşmemesi için Türkiye'nin süreç yönetimi ve uyum politikalarındaki becerisine ek olarak Suriyeli göçmenlerin de toplumsal yapıya uyum sağlamaları, geçici veya kalıcı düşüncesine bakılmaksızın içerisinde buldukları topluma bağlılık hissetmeleri ve toplum hakkında olumlu algılara sahip olmaları belirleyici olacaktır. Nitekim kısa veya uzun vadeli bir şekilde Türkiye'ye göç etmiş bir kitlenin, içerisinde buldukları topluma uyum sağlayamamaları ve içerisinde buldukları devlete ve topluma yönelik bağlılık ve olumlu algılara sahip olmamaları önemli toplumsal sorunlara zemin hazırlayacaktır. Dolayısıyla yerel halk ile kutuplaşmış ve kültürel açıdan da çatışma yaşayan bir göçmen kitlenin bireye, topluma ve devlete herhangi bir olumlu katkı sağlaması beklenemezken; bu kişilerin göçmen olarak huzurlu, güvenli ve refah içerisinde yaşamaları da beklenemez. Bu zaviyeden bakıldığında göçmenlerin yaşadıkları devlete ve topluma bakış açıları/algıları ayrı bir önem kazanmaktadır. Bu araştırma ise "bu önem" üzerine kurgulanmış ve araştırmada Suriyeli göçmenlerin Türkiye algısına dikkat çekmek istenmiştir. Türkiye'nin kitlesel olarak yoğun bir göçmen nüfusla karşı karşıya kalması ve bu nüfusun geri dönüş durumlarının zayıf olması Türkiye için göç konusunu daha aktif ve kapsamlı bir çalışma alanı haline getirmiştir. Nitekim Suriyeli göçmenlere yönelik uyum ve geri dönüşler hakkında ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel ve güvenlik etkileri bakımından ve Suriyeli göçmenler ile yerel halkın karşılaştığı sorunlar açısından birçok akademik çalışma yapılmıştır (Taş ve Özcan, 2018; Özkarlı, 2015; Apak, 2015; Ertaş ve Kırac, 2017; Saçan, Cizdan ve Tabak, 2017; Duman ve Özdemirci, 2020; Aksoy, 2020; Ünal, Taşkaya ve Ersoy, 2018; Doğan ve Karakuyu, 2016; Akın ve Bozbaş, 2020). Bu çalışma, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye gelmeden önceki ve geldikten sonraki Türkiye ve Türk halkı algısı, bu algının değişimi ve nedenlerini konu edinmiştir. Çalışmada Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye gelmeden önceki Türkiye ve Türk halkı algısının nasıl olduğu ve geldikten sonra yaşadıkları olumsuzlukların bu algıyı nasıl etkilediği sorusuna cevap aranmıştır. Bu çalışmanın denenceleri arasında ilk olarak Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye ve Türk halkı ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olduklarıdır. İkincisi ise Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de yaşadıkları ayrımcılık ve benzeri olumsuzlukların onların Türkiye ve Türk halkı algısının olumsuza evrilmesine yol açtığıdır. Bu çalışmanın bulguları ise hem göç literatürüne hem de Türkiye'nin göç ve uyum politikasının Suriyeli göçmenlerdeki yansımaları ortaya koyacaktır. Şüphesiz Suriyeli göçmenlerin olumlu Türkiye algısı, devletin göç/uyum politikalarını etkin kullandığını ve toplumsal kabul ile uyumun başarılı bir grafik sergileyebildiğine işaret edecekken; Suriyeli göçmenlerin olumsuz Türkiye algısı ise hem göç/uyum politikalarının yetersizliğine hem de yakın ve uzak gelecekte sorunlar silsilesinin yaşanabileceğini ortaya koyacaktır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. Araştırmada Suriyeli göçmenlerin demografik yapısı hakkında bilgiler verildikten sonra Türkiye'ye göç nedenleri, Türkiye'de kalma istekleri ve göç öncesi ile göç sonrası Türkiye algısı ele alınmıştır. Türkiye'de kalma istekleri ve göç öncesi ile göç sonrası Türkiye algıları kendi içerisinde kategorize edilerek kodlamalar yoluyla incelenmiştir.

1. TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ GÖÇMENLER

Türkiye bulunduğu coğrafyanın dinamik bir yapıya sahip olmasıyla ve jeopolitik konumunun önemiyle uzun yıllar göç rotası olarak görülmüştür. Geçmiş dönemlerde Türkiye çoğunlukla geçiş

güzergahı olarak göç hareketlerine konu olmuş ve kısa süreli göçmenlerle karşılaşmıştır. Günümüzün ekonomik ve sosyal alanlardaki ilerlemeleri göz önüne alındığında ise Türkiye, transit bir ülke konumunun yanı sıra göç alan bir ülke olarak da değerlendirilmektedir (Kesgin, 2022: 31-32). Ancak Türkiye, Arap Baharı ile başlayan süreçle olağanüstü bir döneme ve Suriye'deki karışıklıklarla beraber de büyük bir kitlesel göçe maruz kalmıştır. Türkiye'de Suriye'deki iç savaşın biteceği ve kısa bir süre sonra göçmen nüfusun ülkelerine geri döneceği düşüncesinin öne çıktığı ilk dönemde, Suriyeli göçmenler konusu daha yumuşak bir zemine sahip olmuştur. Ancak Suriye'deki iç savaşın uzaması ve güvenlik zafiyetlerinin devam etmesi Suriyeli göçmenlerin kısa vadede geri dönme ihtimalini azaltmış ve bu arada sorun alanları da belirginleşmeye başlamıştır. Suriyeli göçmenlerin hem sayısal olarak hem de kısa vadede dönüşlerinin gerçekleşmemesiyle göçmen konusu, Türkiye için daha önemli ve tartışmalı bir konu haline gelmiştir (Acar ve Güven, 2022: 46-51). Dolayısıyla Türkiye bu denli kitlesel ve ani bir göç karşısında hukuki düzenlemeler yapmak zorunda kalmış ve 2014 yılında Geçici Koruma Yönetmeliği'ni çıkarmıştır (Salmaşur ve Şahin, 2020: 91). Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli göçmenlerin sayısı ise aşağıda tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'de Bulunan Suriyeli Göçmenlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler
2016	2.834.441
2018	3.623.192
2020	3.641.370
2022	3.535.898
2024 (22.02)	3.158.724

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı 2024 verileri kullanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Türkiye'nin göçmenlere yönelik "uyum" tanımı: "*Hem yabancının hem de ev sahibi toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmesine katkıda bulunmayı hedefleyen, asimilasyoncu olmayan, ev sahibi toplumun da göçmenlere uyum sağlanmasını ve yabancıların kendi yeteneklerini ekonomik, sosyal ve kültürel alanlar dahil olmak üzere yaşamın tüm alanlarında gerçekleştirmesini amaçlayan, gönüllülük esası politikadır*" şeklindedir (Göç İdaresi Başkanlığı, t.y.(a)). Türkiye'nin bu yaklaşım üzerinden uyum faaliyetleri arasında ise Yerelde Uyum Buluşmaları, Biz Bize Sohbetler, Uyum Mahalle Buluşmaları, Sosyal Uyum Çalıştayı, Yerelde Kadın Buluşmaları, Ekonomide Uyum ve İş Dünyası ile Buluşmalar, Yerelde Basın Buluşmaları, Uluslararası Öğrenciler ve Akademisyenler Sosyal Uyum Buluşması, Kamu STK Uyum Buluşmaları, Kanaat Önderleriyle Bir Araya Geliyoruz, Çocuk Koruma Eğitimleri, Görüşme Teknikleri Eğitimleri, Psikolojik Sağlık ve Motivasyon Eğitimi, Akran Zorbalığı Yabancı Düşmanlığı ve Duygusal Güvenlik Alanı Eğitimi, Çocuklara Yönelik Okullarda Sosyal Uyum, Sağlık Okuryazarlığı Eğitimleri, Çocuklara Yönelik Bilgilendirme Toplantıları, Uluslararası Öğrencilere Yönelik Bilgilendirme Toplantıları, Muhtarlar Yönelik

Bilgilendirme Toplantıları, Kadınlara Yönelik Bilgilendirme Toplantıları ve Engellilere Yönelik Bilgilendirme Toplantısı gibi kapsamlı faaliyetler yer almaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, t.y.(b)).

Çift yönlü bir süreci ifade eden entegrasyon kavramı, yerel halk ve göçmen nüfusun karşılıklı gerçekleştirmesi gereken sosyolojik bir durumu ifade etmektedir. Benzer şekilde Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik uyum politikaları da son zamanlarda karşılıklı ve çift yönlü etkileşimi esas almaktadır. Bu bağlamda dil kursları, kültürel oryantasyon, rehberlik hizmetleri, eğitim ve ekonomik hayata katılmayı temel alan faaliyetler öne çıkmaktadır. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin de kendi öz kültürlerinden kopmamaları ve öz kültürlerini muhafaza ederek topluma uyum sağlamaları önemsenmektedir (Yıldırım, İslamoğlu ve İyem, 2017: 108-109). Ancak Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik uyum politikaları özellikle ekonomik kriz ve işsizlik durumuyla beraber işlenmeye başladıkça Suriyeli göçmenlerin topluma entegrasyonları daha sorgulanır hale gelmektedir (Gül, 2022). Diğer taraftan göçmenlerin uyum sorunu yaşamaları veya yerel halk tarafından dışlanması ise göçmenlerin kendi içlerine kapanmalarına neden olmaktadır (Karasu, 2017: 634).

Yoğun bir Suriyeli göçmen nüfusu ile karşı karşıya kalması Türkiye'nin etkin, çok yönlü ve planlı göç politikalarına sahip olmasını gerektirmektedir. Çünkü Suriyeli göçmenlerin toplumla uyumlu bir yaşam sürememesi ve sosyo-ekonomik hayata dahil olamaması durumu ciddi sorunları barındırmaktadır. Yaşamlarını sürdürmek için çalışmak zorunda kalan göçmenler kültürel, ekonomik, sosyal ve benzeri alanlarda uyum sorunu yaşadıkça iş hayatına katılamamakta ve bu kişilerin olumsuz alternatif yollara başvurdukları bilinmektedir. Bu durum hem yerel halk hem de göçmenler açısından negatif bir süreci doğurmaktadır (Ertan ve Ertan, 2017: 20). Bu süreçte Suriyeli göçmenler konusunu medyanın işleme biçimi ve konuya olan tutumu, toplumun Suriyelilere yönelik algısını şekillendirebilmektedir (Ekici ve Acar, 2021 :283). Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye göçe başvurdukları ilk dönem toplumdaki algıların ve yaklaşımların daha pozitif olduğunu söylemek de mümkündür. Nitekim ilk dönem daha çok "yaşam hakkı" için gelen ve "misafir" olarak görülen bir kesimi oluşturan Suriyeli göçmenler, zaman geçtikçe toplumla uyum sorunu yaşamaya başlamışlardır. Suriyeli göçmenlerin hukuki durumu (Geçici Koruma Statüsü), geçicilik düşüncesi ve kitlesel bir göç hareketi olması bakımından uyum sürecinin daha sancılı olduğunu söylemek mümkündür (Özgüler, 2018: 12).

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Nitel araştırma yöntemi olan fenomenoloji yöntemi araştırmada kullanılmıştır. Fenomenolojik modelde algılar ve duygular gibi olgulara odaklanmak esas alınırken; özü görmek ve sezme amaçlanmaktadır. Bu model kullanılarak yapılan araştırmalarda, derinlemesine bir anlayışımızın olmadığı olgular üzerine odaklanılmaktadır (Şimşek, 2018: 97). Diğer bir ifadeyle fenomenoloji, fenomeni deneyimleyen kişilerle öncelikle gerçek nedir sorusunun cevabını araştıran, insan olgusu üzerine odaklanan ve bireylerin tecrübelerini kendi bakış açılarıyla nasıl anlamlandırdığını araştıran bir desendir. Bu modelde fenomen tespit edildikten sonra tespit edilen fenomenin kapsamlı ve tüm yönleriyle deneyimlemiş ortak bireylerin neyi, nasıl deneyimledikleri öğrenilmeye çalışılmaktadır (Yalçın, 2022 :228).

2.1. Katılımcılar

Nitel araştırmalar daha çok amaçlı bir şekilde belirlenmiş az sayıda örneklem ile yürütülür. Bu örneklem bazen tek bireyden bazen de küçük gruplardan oluşmaktadır (Strauss & Corbin, 2014 akt. Baltacı, 2018: 244). Amaçlı örneklem belirli, sınırlayıcı özelliklere ve ulaşılması güç bireysel özelliklere sahip bireyler üzerinde yapılan bir örneklemedir (Erkuş, 2005 akt. Yıldız, 2017: 431). Bu araştırmada, amaçlı örneklem yoluyla 24 Suriyeli göçmen belirlenmiş ve yarı yapılandırılmış soruları online olarak cevaplamaları istenmiştir. Bu cevaplarda alınan bilgiler ise kodlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları olan Suriyeli göçmenlerden elde edilen bulgular alıntılarla desteklenmiştir. Formlar İngilizce ve Arapça doldurulmuştur. Arapça doldurulan veriler İngilizceye çevrilmiştir. Araştırmacı tarafından İngilizce metinler çözümlenip yorumlanmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Durumları

Katılımcılar	Şehir	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Etnik Köken
K1	İstanbul	Erkek	40	Üniversite	Arap
K2	Gaziantep	Kadın	36	Master	Arap
K3	İstanbul	Erkek	37	Master	Arap
K4	Gaziantep	Erkek	33	Master	Arap
K5	İstanbul	Erkek	29	Master	Arap
K6	Ankara	Erkek	39	Master	Arap
K7	İstanbul	Kadın	40	Üniversite	Arap
K8	Gaziantep	Erkek	36	Üniversite	Arap
K9	Gaziantep	Erkek	39	Master	Arap
K10	Gaziantep	Erkek	28	Üniversite	Kürt
K11	Şanlıurfa	Kadın	27	Üniversite	Arap
K12	Şanlıurfa	Kadın	55	Lise	Arap
K13	Gaziantep	Kadın	32	Üniversite	Arap
K14	Şanlıurfa	Kadın	28	Üniversite	Arap
K15	İstanbul	Kadın	34	Üniversite	Arap
K16	Ankara	Erkek	38	Üniversite Öğrencisi	Arap
K17	Gaziantep	Erkek	51	Doktora	Arap
K18	Gaziantep	Erkek	34	Master	Arap
K19	Gaziantep	Erkek	40	Üniversite	Arap
K20	Kilis	Erkek	42	Master	Çerkez
K21	Şanlıurfa	Kadın	24	Üniversite	Arap

K22	Gaziantep	Erkek	32	Üniversite	Arap
K23	Gaziantep	Erkek	36	Lise	Türkmen
K24	Gaziantep	Kadın	26	Üniversite	Arap

Tablo 2’de görüldüğü gibi görüşmeler, İstanbul’dan 5, Gaziantep’ten 12, Ankara’dan 2, Şanlıurfa’dan 4, Kilis’ten 1 katılımcı ile yapılmıştır. Araştırmadaki katılımcıların 15’i erkek 9 kişi ise kadındır. Katılımcılardan 2 kişi hariç 22 kişi lisans ve lisansüstü eğitime sahiptir.

Tablo 3. Katılımcıların Göç öncesi ve sonrası Meslek ve Gelir Durumu

Katılımcılar	Göç Öncesi Meslek	Göç Öncesi Gelir (Amerikan Doları)	Göç Sonrası Meslek	Göç Sonrası Gelir (Artış/Azalış)	Gelir Durumu Türkiye’deki asgari ücretle kıyas durumu	Gelir Kaynakları
K1	Öğretmen	400	Öğretmen	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K2	Öğretmen	500	Proje Yöneticisi	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K3	Öğretmen	200	Öğretmen	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K4	Öğrenci	300	Yönetici	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K5	Öğretmen	0	Öğretmen	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K6	Öğretmen	600	Öğretmen	Daha Az	Daha Fazla	İş
K7	Öğretmen	300	Ev Hanımı	Daha Az	Gelir Yok	Gelir Yok
K8	Öğretmen	1500	STK çalışanı	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K9	Memur	300	İşçi	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K10	Öğrenci	0	İşsiz	Gelir Yok	Gelir Yok	Aile ve Akraba Desteği
K11	Öğrenci	0	Eczacı	Gelir Yok	Gelir Yok	Diğer
K12	Ev Hanımı	500	İşsiz	Gelir Yok	Gelir Yok	STK desteği
K13	Öğretmen	50	STK çalışanı	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K14	Öğrenci	0	Eczacı	Gelir Yok	Gelir Yok	Gelir Yok
K15	Öğretmen	200	Zanaatkâr (Usta)	Daha Fazla	Asgari Ücret	İş
K16	Öğretmen	400	İşçi	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K17	İş Adamı	1000	Kamu Yöneticisi	Daha Az	Daha Fazla	İş ve önceki mal varlığı
K18	İş Adamı	500	İşletmeci	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K19	İnşaat Mühendisi	5000	STK Çalışanı	Daha Az	Daha Fazla	İş
K20	Akademisyen	300	STK Çalışanı	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K21	Öğrenci	0	Öğrenci	Gelir Yok	Gelir Yok	Gelir Yok
K22	İşçi	700	İşçi	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K23	İş Adamı	700	İşçi	Daha Fazla	Daha Fazla	İş
K24	Öğrenci	0	Yazılımcı	Daha Fazla	Daha Az	İş

Katılımcıların mesleklerinde yaşanan değişimler gibi gelir durumlarında da göç öncesi ve sonrasında farklılıklar görülmüştür. Göç öncesine kıyasla 15 katılımcı Türkiye’de gelirinin daha fazla olduğunu 4 katılımcı ise gelirinin daha az olduğunu ifade etmiştir. İşsiz veya öğrenci olan 5 kişi ise geliri olmadığını beyan etmiştir. Katılımcılar gelir kaynaklarını genel olarak çalışma, 1 kişi aile-akraba desteği, 1 kişi STK desteği bir başka kişi ise önceki mal varlığı ile çalışma olarak ifade etmiştir. Suriyeli kişilerin genel olarak çalışarak geçimlerini sağladığı ve 24 katılımcıdan sadece 2 katılımcının işsiz olduğunu beyan ettiği görülmektedir. Bu durum Suriyeli göçmenlerin genel olarak devletten veya başkalarından yardım alarak değil, çalışarak geçimlerini sağladıklarını göstermektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılar formları İngilizce ve Arapça olarak doldurmuşlardır. Arapça doldurulan cevaplar ise önce İngilizce’ye çevrilmiştir. İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan araştırma etik kurul izni alınmıştır. Online yapılan bu araştırmada veriler, 2022 yılının son çeyreği ve 2023 yılının ilk ayında elde edilmiştir. Araştırmada katılımcılara Kobo programı aracılığıyla sorular yazılı olarak yöneltilmiştir ve katılımcıların soruları yazılı olarak cevaplamaları istenmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler transkript edilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi benzer verilerin belirli kavramlar ve temalar etrafında bir araya getirilmesi ve bunların anlaşılır biçimde düzenlenmesi sürecidir. Bu süreç, tümevarımcı analiz olarak da adlandırılmaktadır (Akbulut, 2018: 186). Verilerin analizinde katılımcılardan elde edilen veriler katılımcıların Türkiye’ye göç nedenleri savaş, özgürlük ve onur arayışı ve daha iyi bir yaşam arayışı altında kodlanmıştır. Ayrıca Türk halkı ve Türkiye algısı göç öncesi ve sonrası olarak ayrılmıştır. Bu dönemlerde kendi içerisinde olumlu ve olumsuz duygular olarak alt kategorilere ayrılmıştır. Olumlu kategori de kendi içerisinde gelişmişlik, ortak değer, güvenlik başlıkları altında kodlanmış, olumsuz kategoride ise ırkçılık, gelişmemişlik, ekonomik zorluk, güvensizlik, yabancı düşmanlığı gibi kodlar oluşturulmuştur.

3. BULGULAR

Araştırma sonucunda elde edilen verilere dayalı olarak oluşturulan kategorilere ilişkin bulgular tablolar halinde bu bölümde sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların Türkiye’ye Göç Nedenleri

Neden Kodları	Katılımcılar
Savaş	K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K18, K19, K20, K21, K23
Özgürlük ve Onur Arayışı	K2, K4, K5, K8, K9, K12, K13, K15, K17, K19, K24
Daha İyi Bir Yaşam Arayışı	K5, K6, K13, K18, K22
Diğer	K10

Katılımcılar arasından 18 kişi savaş durumunu göç etme nedeni olarak belirtirken 5 kişi daha iyi bir yaşam arayışı ve 11 kişi ise özgürlük ve onur arayışı için göç ettiğini ifade etmiştir. 1 katılımcı ise diğer seçeneğini işaretlemiş ancak nedenini belirtmemiştir. Tablo 4'den de anlaşılacağı üzere Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye göç etmelerindeki temel motivasyonun savaş durumu olduğu görülmektedir. Savaş durumu ile beraber özgürlük ve onur veya daha iyi bir yaşam arayışı olduğu katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların göç öncesi ve sonrası Türkiye ve Türk halkı algısı

		Katılımcılar																							
Duygular		K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10	K 11	K 12	K 13	K 14	K 15	K 16	K 17	K 18	K 19	K 20	K 21	K 22	K 23	K 24
Göç öncesi	Olumlu	X	X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X
	Olumsuz			X							X							X							
	Diğer															X									
Göç sonrası	Olumlu	X	X	X		X	X	X				X		X			X	X	X	X	X		X	X	X
	Olumsuz		X			X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X
	Diğer				X																	X			

Tablo 5'de görüldüğü gibi, 24 katılımcıdan 20 kişinin göç öncesinde Türkiye ve Türk halkı ile ilgili olumlu bir bakış açısı ve algısı var iken 3 kişinin olumsuz algısı vardır. Ayrıca 1 kişi de Türkiye ile ilgili bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Bu kişilerin Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıkları sorun ve tecrübeler sonrasında Türkiye ve Türk halkı ile ilgili düşüncelerinin olumsuzla doğru değişim geçirdiğini görülebilir. Sadece 3 kişi olumlu düşüncüyü devam ettirirken Türkiye hakkında bilgim yok diyen katılımcı Türkiye ile ilgili olumlu düşüncelere sahiptir. Göç öncesi Türkiye ve Türk halkı hakkında olumlu algısı olan 17 kişi Türkiye ve Türk halkı hakkında ya tamamen olumsuz ya da olumlu düşüncelerin yanında olumsuz düşüncelere de sahip olmuştur. Bu durum bu kişilerin Türkiye'de yaşadıkları süre içerisinde karşılaştıkları olumsuzluklar yüzünden Türkiye ve Türk halkı ile ilgili olumsuz düşüncelere ve algıya sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 6. Suriyeli Göçmenlerin Göç Öncesi ve Göç Sonrası Türkiye Algısı

Durum	Duygu	Kod	Katılımcılar
Göç Öncesi	Olumlu	Gelişmişlik	K4, K8, K13, K16
		Ortak değerler	K4, K9, K14, K16, K19, K20
		Karakter özellikleri	K1, K2, K5, K6, K7, K11, K12, K14, K18, K21, K22
		Güvenlik	K11, K14
		Coğrafik özellikler	K2, K24
	Olumsuz	İrkçılık ve ulusalcılık	K10
		Gelişmemişlik	K3, K17
Göç Sonrası	Olumlu	İyi ülke ve insanlar	K2, K3, K5, K6, K7, K11, K16, K18, K22
		Güvenli	K11, K23
		Toplumsal değer ve gelenekler	K17
		Ortak değer ve kültür	K19
		Çalışma ortamı	K20
		Gelişmişlik	K24
	Olumsuz	İrkçılık ve ulusalcılık	K2, K5, K9, K11, K12, K13, K14, 15, K18, K20, K23, K24
		Yabancı düşmanlığı	K9, K22
		Toplumsal uyumsuzluk	K16
		Ekonomik zorluk	K14, K15, K16,
		Entegrasyon sorunu	K20
		İç ve dış politikada kullanılma	K10, K20
		Güvenliksiz	K8,

Katılımcılardan 20 tanesi Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye ve Türk halkı hakkında olumlu algı ve düşüncelere sahip olduklarını beyan etmiştir. Katılımcılar arasında 1 kişi ise Türkiye ile ilgili bilgisinin olmadığını belirtmiş (K15) ve bu kişi Tablo 6'da "diğer" yanıtı içerisinde değerlendirilmiştir. Katılımcılardan 3 kişi ekonomik ve sosyal kalkınmışlık ve gelişme yönüne vurgu yapmıştır. Bölgesel rolü ve ekonomisini geliştirmeye çalışan (K4), aşamalı olarak gelişen (K8), güçlü ekonomisi ve teknolojisi ile gelişmiş bir ülke (K13) olduğunu ifade etmiştir. Görüldüğü gibi bu katılımcılar Türkiye'nin ekonomik durumu ve gelişmişlik seviyesini öne çıkartmışlardır. Ortak değer, kültür ve dini öne çıkaran katılımcılar, Türkiye'ye gelmeden önceki Türkiye algılarını şu şekilde ifade etmişlerdir: Türkiye'nin Müslüman (K4, K9, K14, K16,), ayrımcılık yapmayan ve ortak değerlerinin olduğu ülke/insanlar (K19, K20) olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Türk halkının ve Türkiye'nin barışsever (K6, K14), kibar (K1, K7), yardımsever (K1), misafirperver (K2, K7), güzel-hoş ülke/insanlar (K2, K5, K6, K11, K12, K18, K21, K22) olduğunu ifade etmişlerdir. İki katılımcı ise Türkiye'nin güvenli (K11, K14) olduğunu ifade etmiştir. Ek olarak bazı katılımcılar da Türkiye'yi, park ve bahçelerle dolu olan şehirleri (K24) olan ve temiz bir ülke (K24) olarak görmektedirler. Bu katılımcılar Türkiye'nin şehir ve çevre temizliğini ön plana çıkarmışlardır. Kimi katılımcılar ise Türkiye'nin iyi bir geleceği olan (K16) bir ülke olduğunu belirtmiştir. Son olarak iki katılımcı da Türkiye'nin tüm ırklar için geleceğin olduğu (K9) ve farklılıkları ve çeşitlilikleriyle dünyaya açık (K9) ve medeni (K13) bir ülke şeklinde ifade etmiştir. Katılımcılar arasından sadece 3 kişi Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye ve Türk halkı hakkında olumsuz bir algıya ve düşünceye sahiptir. Bu katılımcılar Türklerin ulusalcı ve ırkçı (K10) olduğunu ve

Türkiye'nin zayıf (K3) ve fakir bir ülke halkının muhtaç ve şehirlerinin medenileşmemiş (K17), bir ülke olduğuna dair düşünceye sahiptir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların Türkiye ve Türk halkı ile ilgili göç öncesinde olumlu bir algıya sahip oldukları görülmektedir.

Türkiye'ye gelen katılımcıların göç sonrasında Türkiye ve Türklerle ilgili algısının önemli ölçüde olumsuz hale dönüştüğü görülmektedir. Katılımcılar arasından sadece 3 kişi göç sonrasında Türkiye'ye ve Türk insanına karşı tamamen olumlu düşünceye sahiptir. Türkiye ve Türk halkı hakkında güzel (K6)-çok iyi bir ülke (K3), barışçıl insanlar (K6) ve insanlara karşı pozitif tavrı olan (K7) kişiler şeklinde ifadeler kullanılmıştır. Ancak bazı katılımcılar ise Türk halkına ve Türkiye'ye karşı hem olumlu hem olumsuz düşünceye sahiptir (K2, K5, K11, K13, K16, K17, K18, K19, K20, K22, K23, K24). Katılımcılardan 6 kişi Türkiye ve Türk halkı ile ilgili tamamen olumsuz düşüncelerini ifade ederken 1 kişi ise herhangi bir yorum yapmamış (K21) ve diğer 1 kişi ise ilgisiz cevap (K4) vermiştir ve bundan dolayı tablo 6'da "diğer" kategorisinde gösterilmiştir. Türkiye ve Türk halkı ile ilgili hem olumlu hem olumsuz düşünceler belirten katılımcıların Türkiye ve Türk halkı ile ilgili olumlu düşünceleri iyi bir ülke (K2, K18), temas kurduğunda iyi insanlar (K5, K11, K16), güvenli (K11, K23) ve turistik bir ülke (K11), güzel (K16, K22), harika ve muhteşem bir ülke (K16, K22), küçük kasabaları yaşamak için daha güzel (K16), iyi toplumsal değerlere ve geleneklere sahip (K17), ortak değer ve geleneklerle kültürünü paylaştığımız (K19), çalışma ve yetenek bakımından uygun (K20), medeni bir ülke (K24) olduğunu belirtmişlerdir. Ancak hem olumlu hem olumsuz görüş belirten 12 kişiden 7 tanesi Türklerle ilgili olarak ırkçı (K2, K5, K11, K18, K20, K23, K24), 1 kişi ise ulusalcı (olumsuz anlamda K13) olduklarını ve 2 kişi ise Türklerin Araplardan, göçmenlerden veya Suriyelilerden nefret ettiğini (K22) ifade etmiştir. Ayrıca 1 kişi Türklerin dar görüşlü olduğunu (K2) 1 kişi ise sosyal medyadan çabuk etkilendiğini (K5), Türkiye'nin toplum yapısında büyük siyasal farklılıkların olduğunu (K16), büyük şehirlerde yaşamın zor ve pahalı (K16) olduğunu ancak küçük kasabaların yaşamak için güzel fakat iş fırsatlarının az olduğunu (K16) ifade etmiştir. Türk vatandaşlığını verme meselesinin Suriyelilere karşı bir kart olarak kullanıldığını (K20) göçmenleri ekonomik ve sosyal olarak entegre etmeye yönelik ilgi eksikliği (K20) olduğunu ifade etmişlerdir. Kanunlarının çoğu kez değiştiği karmaşık bir sistem olarak göçmen meseleleri ile baş etmede bir zayıflık (K20) olduğunu ifade etmiştir. Hem olumlu hem olumsuz görüş belirten kişilerin olumlu yön olarak ülkenin insanların iyi olduğunu öne çıkarırken olumsuz görüş belirtenlerin çoğunun ırkçılığı, ulusalcılığı ve göçmenlerden nefreti ifade ederek Türk toplumunda yabancı düşmanlığı belirtileri olduğunu ifade etmişlerdir.

Tamamen olumsuz görüş belirten 6 kişi ise Türkiye'nin güvenli olmadığını (K8), yaşamak için pahalı bir ülke (K14, K15) olduğunu ve Türklerin ırkçı olduğunu (K9, K12, K14, K15) ve Araplardan nefret ettiğini (K9) ifade etmişlerdir. 1 kişi ise göçmenlerin hükümetin elinde bir koz gibi olduklarını (K10) ve aynı zamanda göçmenlerin Türk vatandaşlarının kum torbası olduğunu (K10) ifade etmiştir. Genel olumsuzluğa bakıldığında 11 kişinin Türklerin ırkçı olduklarını, 1 kişi ulusalcı olduklarını (olumsuz anlamda) 2 kişi ise Araplardan ve göçmenlerden nefret ettiklerini ifade etmiştir. Bu kişiler Türkiye'de kaldıkları sürede yaşadıkları olumsuzluklardan Türklerin ırkçı olduğunu ifade etmiştir. Aslında katılımcılardan toplam 14 kişinin, Türklerin ırkçılık ve nefret şeklindeki tavırlarını ırkçılık ve yabancı düşmanlığı olarak gördükleri ve algıladıkları tespit edilmiştir. Bu durum toplumda ve uzun vadede siyasal hayatta yabancı düşmanlığına ve toplumsal

huzursuzluklara yol açabilir. Aynı zamanda bu durum sosyal ve ekonomik olarak Türkiye'ye entegre olamayan göçmenler suç örgütleri ve terör örgütlerinin kullanımına açık hale gelebilirler.

Türkiye'yi ayrıca krizden etkilenen bir ülke olduğunu ifade eden ancak Türkiye'nin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesini diledikleri bir ülke (K1) olarak görenlerde vardır. Ancak diğer taraftan çoğu göçmen Türk halkını ırkçı (K2), ulusalcı, Araplardan, Suriyelilerden veya göçmenlerden nefret eden olarak görmektedir. Türkiye'nin güvenli olmadığını ve insanların dar kafalı-kapalı zihinli olduğunu (K2) ifade etmiştir. Ayrıca Türk hükümetinin Suriyelileri elinde bir koz olarak gördüğünü ve Suriyelilerin halk tarafından kum torbası gibi görüldüğünü (K2), Türkiye'nin pahalı olduğu ve halkının büyük politik farklılıklarının olduğunu, muhalefetin enflasyonun ve fakirliğin nedeni olarak Suriyelileri gördüğünü, Türkiye'nin göçmenleri ekonomik ve sosyal hayata entegre etmede ilgi eksiliğinin olduğunu ve Türk halkının diğer halklar gibi iyisi de kötüsü de olan bir toplum olduğunu (K17) katılımcılar ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 11 kişi Türkiye'nin ve Türklerin ırkçı olduğunu, 1 kişi ise ulusalcı olduğunu ancak bu ifadeyi ırkçılık düşüncesiyle kullandığı görülmüştür. Katılımcılar arasında 9 kişi (K2, K5, K11, K13, K16, K18, K20, K22, K23, K24) bir yandan Türkiye'nin ya da Türklerin iyi insanlar, güvenli, ülke çalışma ve yetenek bakımından uygun ilişki kurduğunda iyi (K20), güzel bir ülke, güvenlik bakımında iyi, medeni bir ülke olduğunu ancak ırkçı-dar kafalı, medyadan etkilenip ırkçı olan (K2, K5, K9) ulusalcı, toplumun dokusunda büyük siyasi farklılıkları olan ve Suriyelilerden nefret eden olarak görmektedir. Türkiye ve Türk halkı ile ilgili tamamen olumsuz düşünceye sahip olan (K8, K10, K12, K14, K15) 5 kişi olduğu görülmektedir. Bu kişiler bir yanda Türkiye'yi güvenli ve iyi olmayan (K8) ve yaşamak için pahalı olan bir ülke (K14, K15) olarak gördüğünü, diğer taraftan da Türk halkının ırkçı olduğunu (K12, K14, K15) ve Türk halkının veya Türk hükümetinin göçmenleri ellerindeki koz ya da kum torbası gibi gördüğünü (K10) ifade etmiştir. 11 Kişi Türk halkının ırkçı olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan 3 tanesi (K12, K14, K15) tamamen olumsuz görüşe sahipken 8 kişi ise Türkiye ve Türk halkı ile ilgili bir yanda olumlu görüşe sahipken (K2, K5, K9, K11, K18, K20, K23, K24) diğer taraftan Türk halkının ırkçı olduğunu ifade etmiştir. Göç etmeden önce sadece 1 kişi (K10) Türklerin ırkçı olduğunu ifade ederken göç sonrası 11 kişi ırkçı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 2 katılımcı Türklerin Araplardan veya göçmenlerden nefret ettiğini ifade etmiştir (K22, K9). Türkiye'de karşılaştıkları muameleden ve ayrımcı tavırlardan dolayı insanların bu düşünceye sahip olduğu görülebilir. Göçmenlerin bu düşüncesinin bir yandan entegrasyonu önlediği diğer taraftan ise Türklere karşı olumsuz tavırları beslediği ve toplumsal bütünleşme açısından bir tehdit oluşturduğu görülebilir.

Ekonomik ve daha özelinde pahalılık noktasında Türkiye ile ilgili olumsuz algılara sahip olan katılımcıların ifadeleri şu şekildedir: Türkiye'nin dünyadaki krizden etkilenen (K1), pahalı (K14, K15, K16) ve ayrıca ülke içerisinde mevcut iş fırsatları az olan (K16) ve ekonomik olarak fakirliğin, yüksek enflasyonun, açlığın olduğu bir ülkedir. Ayrıca bazı muhalif partilerinde bu olumsuz durumun kaynağı olarak Suriyeli göçmenleri gösterdikleri bazı göçmenler tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Türkiye’de Kalma İstek Durumları

Durum	Neden Kodları	Katılımcılar
Evet	Yeni yaşam	K1, K3, K5, K7, K14
	Ülkesine dönme umudu	K6, K9, K11, K16, K17, K19, K20
	Çocukların eğitimi	K12
	İş ve güvenlik	K24
Hayır	Ekonomik durgunluk	K8, K15
	Zorbalık	K2, K4, K8, K15
	Ayrımcılık ve dışlanma	K2, K4, K8, K10, K15, K18, K21
	Hukuksal kısıtlamalar	K2, K4, K8, K10, K15, K21
	Medya kışkırtması	K2, K4, K8, K10, K15, K23

Türkiye’de kalmak ister misiniz? Sorusuna katılımcılar arasından 16 kişi “evet” yanıtını verirken geri kalan 8 kişi ise “hayır” olarak yanıt vermiştir. Hayır yanıtı veren katılımcılar, bunun nedeni olarak ekonomik durgunluk, kendisine ve ailesine yapılan zorbalık, ayrımcılık ve dışlanma, hukuksal kısıtlamalar ve medya provokasyonunu göstermiştir. Bu katılımcılardan 2’si (K8, K15) ekonomik durgunluğu, 4’ü (K2, K4, K8, K15) kendisine ve ailesine yapılan zorbalığı, 7’si (K2, K4, K8, K10, K15, K18, K21) ayrımcılığı ve dışlanma durumunu, 6’sı (K2, K4, K8, K10, K15, K21) hukuksal kısıtlamaları ve 6’sı (K2, K4, K8, K10, K15, K23) ise medya kışkırtmasını öne çıkarmıştır. Bu kişilerin kalmak istememe nedenlerinin yaşadıkları veya algıladıkları olumsuzluklar olduğu görülmektedir. Bir önceki Tablo 6 ile birlikte düşünüldüğünde bu kişilerin genel olarak Türklerin ve Türkiye konusunda olumsuz düşüncelere sahip göçmenler olduğu görülmektedir. Türkiye’de kalmak istemeyen göçmenlerin tamamının Türkiye ve Türk halkına yönelik düşünce ve algıları bir önceki tablo 6’da “olumsuz” ve “diğer” olarak tasnif edildiği anlaşılmaktadır.

Kalmak isteyen göçmenlerden sonsuza kadar (K1, K3, K7, K14) ya da kabul ettikleri sürece (K5) ifadesini kullanan katılımcıların yanıtları “yeni yaşam” kodu altında Tablo 7’de verilmiştir. Bu kişilerin Türkiye’de sürekli kalmayı ve yeni bir hayata başlamayı istedikleri ve bunu göze aldıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcılardan birinin “işim olduğu ve çocukların güvende olduğu sürece” (K24) yanıtını kişi “iş ve güvenlik” kodu altında Tablo 7’ye eklenmiştir. Suriye’de savaş bitince ve hayat normalde dönene kadar (K6, K9, K11, K16, K17, K19, K20) kalmak istediklerini ifade edenler ise “ülkesine dönme umudu” kodu altında ele alınmıştır. Bu kişiler, Suriye’de durumlar normale döndüğünde ve güvenlik sıkıntıları kalmadığında ülkelerine dönmek istediklerini bildirmişlerdir. 1 kişi ise en az iki yıl kalmak istediğini (K22), diğer 1 kişi ise çocuklarının üniversite eğitimi bitene kadar (K12) kalmayı istediğini ifade etmiştir. Kalmak istediğini ifade edenlerden 1 kişi ise durum şu an ki gibi devam ederse Avrupa’ya göç etmeyi düşündüğünü, 1 kişi ise Türkiye’yi terk etmeye zorlanırsa Türkiye’den ayrılmayı ve başka ülkeye

gitmeyi düşündüğünü ifade etmiştir. Katılımcılar arasından 7 kişi Suriye’de hayat normale dönene kadar Türkiye’de kalmayı ifade etmiştir. Bu kişilerden biri kişi hariç diğerlerinin göç sonrası dönemde Türkiye ve Türk halkı ile ilgili olarak olumsuz düşünce ve algıların oluştuğu kişiler olduğu Tablo 6 ve Tablo 7’de görülmektedir. Türkiye’de kurdukları hayat düzenlerinden memnun olan kişiler yeni yaşamlarını Türkiye’de devam ettirme isteğine sahiptirler. Bu durum 24 katılımcıdan sadece 5 katılımcının Türkiye’de yeni bir yaşam kurup burada yaşamını devam ettirme isteğine sahipken 19 katılımcının ya geri dönme ya da başka bir ülkeye gitme arzusuna sahip oldukları görülebilir. Bu insanların Türkiye’ye tam anlamıyla uyum sağlama ve bütünleşme noktasında yeterince ilerleme sağlayamadığı görülmüştür. Bu durum, kısmen Türkiye’nin göç ve göçmenlerin uyum sağlama politikalarının yetersizliğinin ve eksikliğinin bir göstergesidir. Türkiye’nin bu insanları kabul ettiğinde durumun geçici olduğunu düşünerek hareket etmesi göçmenlerin dağılımı, yerleşimi, eğitimi ve uyumu konusunda yeterince çaba göstermemesine yol açmıştır. Dolayısıyla herhangi bir uyum ve eğitim programından geçmeden Türk toplumu ile birlikte yaşamaya başlayan bazı göçmenler topluma ve toplumsal kurallara uyum sağlamada yetersiz kalmışlardır. Bu bireylerin topluma uyum sağlamada yaşadıkları zorluklar Türk toplumundan bazı olumsuz tepkiler görmelerine yol açmıştır. Bu tepkilerde ayrımcılık, zorbalık ve yabancı düşmanlığı şeklinde değişen boyut ve şiddetlerde olmuştur. Bunun sonucu olarak göçmenler genelde toplumsal ve ekonomik ilişkilerini birbiri ile yürütmeye ve korunma ve güvenlik kaygısı ile bir arada birbirine yakın yaşamaya çalışmışlardır. Bu durum göçmenlerin şehrin belirli kesimlerinde yoğunlaşmasına yol açmıştır. Toplumsal farklılıkların ve zıtlıkların bu şekilde belirgin hale gelmesi göçmenlerle yerli halk arasında ayrışmayı daha da derinleştirmiştir. Göçmenlerin mekânsal yoğunlaşması, bir yanda toplumsal uyumu olumsuz etkilerken diğer tarafta kendi içerisinde güvenlik sorunları da oluşturmaktadır. Bu tür yerler uzun vadede potansiyel suç mahalline dönüşerek suç örgütleri ve terör örgütleri için insan kaynağı ve finans alanı açmaktadır. Ayrıca özellikle de kriz zamanlarında krizden etkilenen kesimler kendi hakları olarak gördükleri kaynakların göçmenlere aktarıldığını düşündüklerinde göçmen karşıtı düşünceler ve tavırlar benimseyerek onlara karşı ayrımcı ve düşmanca tutumlar sergileyebilirler. Bu durum, göçmenlerle yerli halk arasında ayrışmanın ve farklılaşmanın daha da artmasına ve göçmenlerin topluma uyum konusunda olumsuzluklar yaşamasına yol açar. Düzgün bir uyum programı ve politikası yürütülmezse uyum sağlamayan göçmenler toplum için büyük bir yük haline gelebilirler. Ek olarak, göçmenlerle yerli halk rekabetinde ekonomik durumu olumsuz etkilenen kesimler de göçmenlere karşı ayrımcı ya da düşmanca tavırlar sergileyebilirler. Bu durumun sonucu olarak iç siyasette göçmenler büyük bir tartışma ve sorun alanı haline dönüşebilirler. Uzun vadede göçmen karşıtlığı ya da yabancı düşmanlığı siyasetin ve siyasal hayatın belirleyicisi haline dönüşebilir. Ülkemizde 2023 yılında yapılan seçimlerde seçim propagandalarında göçmen karşıtlığı özellikle birçok muhalefet partisi tarafından dile getirilmiştir. Bu durum göçmenlerin daha tedirgin olmalarına yol açmıştır. Birçok Avrupa ülkesinde göçmen karşıtı ve yabancı düşmanı popülist siyasetçiler önemli başarı sağlamışlardır. Bu durum uzun vadede farklılıkların bir arada yaşaması ve demokrasi için büyük bir tehlike ve tehdit kaynağıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA

Araştırmada Türkiye ve Türk halkı hakkında Türkiye'ye gelmeden önce 24 katılımcıdan 3 katılımcının olumsuz, 20 katılımcının ise olumlu hariç Türkiye hakkında olumlu düşüncelere sahip oldukları görülürken, 1 katılımcının ise Türkiye hakkında bilgi sahibi olmadığı ifadelerinden anlaşılmaktadır. Genel olarak katılımcıların göç öncesi Türkiye hakkında olumlu düşüncelere sahip oldukları ve belki de bu durum onların göç rotası belirlerken Türkiye'ye yönelmelerine yol açmış olabilir. Ancak Türkiye'ye geldikten sonra yaşanan olumsuzluklardan dolayı sadece 4 katılımcı Türkiye hakkında tamamen olumlu düşüncelere sahiptir. 18 katılımcının Türkiye hakkında ya tamamen olumsuz ya da hem olumlu hem olumsuz düşünceye sahip olduğu görülmektedir. Bu durum göçmenlerin Türkiye hakkındaki algılarının göç öncesine göre büyük bir değişim geçirdiğini göstermektedir. Yaşanılan ayrımcı ve dışlayıcı olaylar, kendisinin veya ailesinin yaşadığı ya da karşılaştığı zorbalık, ekonomik durgunluk, medyada görülen olumsuz ifadeler ve hukuksal kısıtlamalar gibi olumsuz durumlar bu kişilerin Türkiye ile ilgili algılarının olumsuza dönüşmesine yol açmıştır. Bu kişiler Türkiye'yi ve Türk halkını yabancı düşmanı, ırkçı ve güvensiz olarak algılamaya başlamışlardır. Bu durum Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye ve Türk halkı ile ilgili olumlu görüşlere sahip oldukları ancak Türkiye'de yaşadıkları ya da şahit oldukları olumsuz olayların ve tavırların Türkiye ve Türk halkı ile ilgili görüşlerinin olumsuza evrildiği ile ilgili denencemizi doğrulamaktadır.

Türkiye'nin uyguladığı göç ve uyum politikasının yetersizlikleri ve eksiklikleri, bu kişilerin Türkiye ve Türk halkı hakkında bilgisi olmadan ve Türkçe bilmeden toplum içerisinde yaşamalarına yol açmıştır. Ayrıca Türkiye'nin Suriyeli göçmenlerle ilgili politika belirsizliği göçmenlerin durumunu daha da olumsuz hale getirmiştir. Adından anlaşıldığı gibi geçici koruma statüsündeki Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de uzun vadeli kalmayacakları ve bu insanların ülkelerine geri dönecekleri düşünülmekteydi. Bu durumun sonucu olarak Suriyeli göçmenlerin Türk toplumuna uyum sağlayacak bir süreçten geçmelerine ve Türkçe öğrenmelerine yönelik yeterince çaba gösterilmediği sonucu çıkarılabilir. Türkiye'nin bu politika eksikliği bu kişilerin toplum içerisinde birçok olumsuzlukla karşılaşmasına yol açmıştır. Ayrıca göçmenlerin ucuz iş gücü olarak ekonomik faaliyetlerin içerisinde bulunması ve getirdiği rekabet koşulları bazı kişiler tarafından olumlu karşılanırken, rekabetten zarar gören özellikle de kas gücüyle çalışan kesimler Suriyelilere karşı olumsuz tavır ve tepkiler göstermişlerdir. Diğer taraftan Suriyelilerin konut talebi kira ve konut fiyatlarının yükselmesine, bu durum kiracı durumundaki toplum kesimlerinin Suriyelilere olan tepkisine yol açmıştır. Ayrıca Suriyeli kadınların Türklerle yaptıkları evlilikler (genelde ikinci eş durumu) toplumun önemli bir kesiminde Suriyelilere olan tepkiyi artırmıştır. Bu tepkinin artmasında sağlık hizmetleri gibi bazı kamu hizmetlerinin Suriyeli göçmenlere ücretsiz sağlanırken Türk halkına ücretli sağlanması da önemli rol oynamıştır (Durgun ve Aydın, 2017: 424; Küçükşen, 2017: 2410). Suriyelilerin Türk toplumunun bazı gelenek ve yaşam tarzlarını dikkate almadan yaptıkları faaliyetler de Türk toplumundan tepki görmelerine yol açmıştır. Son dönemde Türkiye'deki siyasal kutuplaşma iktidara olan tepkinin Suriyelilere yönelmesine ve dolayısıyla da Suriyelilerin olumsuz tepkilerle karşılaşmalarına neden olmuştur. Dünyanın göçmen alan birçok ülkesindeki gibi yaşanan sosyal ve ekonomik sorunlar yabancı düşmanı, göçmen karşıtı ve ırkçı siyasetin yükselmesine sebep olmuştur. Ayrıca sosyal medyanın göçmen karşıtlığını kışkırtması bu siyasetin daha da ivme kazanmasına yol açmıştır. Artık

Türkiye’de ana akım siyasi partilerde bile oy kaygısıyla göçmen karşıtı ifadeler siyasal propagandada kullanılmaya başlanılmıştır. Siyasal propaganda ile beraber medyadaki göçmen karşıtı provakatif ifadeler/söylemler göçmenlerin Türkiye ve Türk halkı algısının olumsuz yönde etkilenmesine yol açmıştır.

Toplumsal yapının kırılğan kesimlerini oluşturan göçmen grupların buldukları devlet ve toplum hakkında olumlu algılara sahip olmaması kısa ve uzun vadede topluma uyum sağlamalarını olumsuz yönde etkileyecektir. Benzer durum Suriyeli göçmenler içinde geçerli olurken, göçmenlerin Türkiye ve Türk halkı hakkındaki algılarının göç sonrasında olumsuzlaşması göçmenlerin uyum sürecini yavaşlatacağı hatta toplumla mevcut olan farklılıkları daha da derinleştirerek yerel halkla kutuplaşmalara ve farklılaşmalara zemin hazırlayacağı gibi Suriyeli göçmenlerin kendi içerisinde bir mekânsal yoğunlaşma da ortaya çıkabilecektir. Ayrıca Türkiye ve Türk halkı hakkında göç sonrasında göçmenlerin olumsuz algılara sahip olmaları bu kesimleri daha kırılğan hale getirerek suç, suç ve terör örgütlerine potansiyel insan kaynağı haline getirecektir. Dolayısıyla göçmenlerin toplum ve devlet algısı sadece siyasal, ekonomik ve sosyal alanlarda sorunlara değil güvenlik konusunda da sorunlara yol açabilecektir.

Araştırmada katılımcıların 5’i hariç diğerleri uzun vadede ya da kısa vadede ülkelerine dönmek istediklerini ifade etmiştir. Göçmenlerin karşılaştıkları olumsuzluklar bu kişilerin Türkiye algılarını olumsuz etkilediği gibi uzun vadede çoğunluğun ülkelerine dönme veya bazılarının da başka bir ülkeye gitme isteklerine yol açmıştır. Katılımcıların 8’i Türkiye’de kalmak istemediğini ifade etmiştir. Bu kişilerin Türkiye’de yaşadıkları ayrımcılık, dışlanma, zorbalık, hukuksal zorluklar ve ekonomik sorunlar Türkiye’de kalma isteklerini olumsuz yönde etkilemiştir. Diğer taraftan Türkiye’de kalmak istediğini belirten 16 katılımcıdan sadece 5’i Türkiye’de kalmayı ve hayatlarını burada devam ettirmeyi düşündüklerini ifade ederken katılımcılardan diğer 11’i ülkesine veya başka bir ülkeye gitmeyi düşündüğünü belirtmiştir. Bu durumda yaşanan olumsuzluklar da göçmenlerin Türkiye’de kalıcı olarak yaşamayı istememelerine ve Suriye normale dönerse Suriye’ye dönmek istemelerine yol açmış olabilir.

Araştırmada Suriyeli göçmenlerin Türkiye ve Türk halkı algısının göç öncesine göre göç sonrasında olumsuzlaşması son tahlilde Türkiye’nin hem göç politikası hem de Suriyeli göçmenlere yönelik uyum politikasının yetersiz kaldığını ve tam anlamıyla başarılı çıktılara sahip olmadığını göstermektedir. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin “geçici” veya “kalıcı” olduklarına ya da geri dönüp dönmeyeceklerine bakılmaksızın Suriyeli göçmenlerin Türkiye ve Türk halkı algısı önemli bir yere sahiptir. Çünkü Suriyeli göçmenlerin kısa veya uzun vadede kaldıkları süre ne olursa olsun içerisinde buldukları topluma karşı olumsuz algılara sahip olması toplumsal uyum ve bütünleşmeyi engelleyerek toplumsal çatışma ve sorunlara kaynaklık edebilecektir. Dolayısıyla toplumsal sorunların önüne geçilmesinde Suriyeli göçmenlerin de Türkiye ve Türk halkı algısı önemli bir yere sahiptir. İçerisinde yaşadıkları devlet ve topluma karşı olumlu düşünceler beslemeyen ve ayrımcılık ile dışlanma durumlarına maruz kalan göçmenlerin var olan toplumdan ayrışarak ve bu topluma karşı yabancılaşarak suç ve terör örgütleri için açık hedef haline gelmeleri muhtemeldir. Suriyeli göçmenlerin olumsuz algılarının oluşumunda Türkiye’deki siyasi rekabetin etkileri de yadsınamaz. Çünkü 2023 yılı seçim propagandasında özellikle de muhalefet partiler ve sosyal medyada bazı kullanıcılar tarafından göçmenlere yönelik olumsuz söylemler

toplumsal kutuplaşmayı artırdığı gibi nefret söylemleriyle beraber yabancı düşmanlığını pekiştirmiştir. Toplumda göçmenlere karşı var olan tepki, birçok Batı ülkesinde olduğu gibi popülist siyasetçilerin propaganda konusu olmaktadır. Şüphesiz siyasal rekabete ve nefret söylemlerine konu olan bu göçmen kitlenin Türkiye ve Türk halkı algısı da olumsuz yönde etkilenmektedir. Ayrıca bu insanların daha tedirgin olmalarına, toplumla bütünleşememelerine de yol açmaktadır. İleri zamanlarda daha büyük sorunlarla karşı karşıya kalmamak için Türkiye, göçmenlere yönelik uyum politikasını gözden geçirmeli, genelde göçmenlerin özelde ise Suriyeli göçmenlerin topluma uyumlarını sağlayacak eğitim ve imkânlarla kavuşmaları sağlanmalıdır.

EXTENDED ABSTRACT

Migration movements may be based on different reasons, but they also lead to different consequences for receiving and sending countries. Some people migrate in search of a better education and economy; some people resort to migration to maintain their basic human right to life. Individuals and groups may migrate from a place they feel insecure due to war, civil war and famine to a place they perceive as safe. As the size of migration movements increases, so do their impacts. In this context, especially the migration policies to be implemented by receiving states against the large-scale migrant population they face are decisive. Comprehensive, effective and multifaceted migration policies are vital for receiving states. Thus, a strong migration policy not only minimizes the negative effects of migration but also paves the way for the positive benefits of migration.

The Arab Spring coincides with a multifaceted process with complex consequences for the Middle East. Undoubtedly, the Arab Spring and the protests and then civil war in Syria have created an intricate process for other states in the region. Especially during this period, high population migration movements from Syria attracted attention. Turkey, the country most affected by these migration movements, hosts a large Syrian migrant population. In the early days of migration, the terms "temporary" and "guest" were frequently used for Syrian migrants; The first period is characterized by fewer problems and higher social acceptance. Turkey, which has been exposed to an unexpected and mass migration, has granted temporary protection status to Syrian migrants. As the duration of migration has been prolonged, migration policies have evolved towards a more sensitive area. While Syrian immigrants and local people should live in harmony and away from problems; the negative perceptions of the local people towards Syrian immigrants should also be minimized. As a matter of fact, while the perception of the local people towards Syrian immigrants has an important place; their perceptions of the state and society they live in also have an important place in the immigrant population. Because it is a distant possibility that the immigrants, who do not have positive thoughts and perceptions towards the state and society they live in, will be in harmony with the social structure. In this context, the perceptions and thoughts of both the local people and the immigrant population have an important place. In this study, it is aimed to reveal the perception of Turkey and Turkish people of Syrian immigrants in Turkey before and after migration. For this purpose, phenomenology method, one of the qualitative research designs, was used in the study. In the study carried out for this purpose, 24 Syrian immigrants were selected through a purposeful sample and asked to answer semi-structured questions online. The information received in these answers was encoded. The findings obtained from the Syrian immigrants, who are the participants of the study, were supported by quotations. The forms were filled in English and Arabic. The data collected in Arabic were translated into English. English texts were analyzed and interpreted by the researcher.

Among the findings obtained in the research, it has been specified that the perceptions of Turkey and Turkish people are generally positive before the migration of Syrian immigrants to Turkey. Significant changes have been observed in the perception of Turkey and Turkish people after the migration of Syrians. Among these changes, negative expressions have also come to the fore, especially in the post-migration perceptions of immigrants, who previously used positive expressions. Negative situations such as discriminatory and exclusionary events, bullying experienced by themselves or their families, economic stagnation, negative statements in the media and legal restrictions were effective in the negative transformation of the perceptions of Syrian immigrants after migration compared to before migration. In addition, among the thoughts of these people, it has been seen that they are xenophobic, racist and distrustful towards Turkey and the Turkish people. The changing opinions and negative perceptions of Syrian migrants about Turkey and Turkish people point to very important matters. Regardless of whether they are in Turkey temporarily or permanently, the fact that migrants harbor negative feelings towards the state and society they are currently in can create many problems. Negative perceptions of Syrian migrants may not only slow down their adaptation process but also deepen the existing differences with the society and pave the way for polarization with the local population. In addition to this situation, Syrian migrants may also initiate a ghettoization process within the Syrian migrants themselves, causing migrants, who are already a vulnerable group, to turn into a more vulnerable structure. As a matter of fact, the polarization of migrants with the society and their becoming more vulnerable may turn the migrant population into a potential source of human resources for crime, criminal and terrorist organizations, and this situation may lead not only to political, social and economic problems but also to security problems. In this context, the issue of Syrian migrants should not be addressed from a narrow perspective, but from a multifaceted and multidimensional perspective. Negative discourse against migrants, especially by political parties and some social media users, can increase social polarization and cause xenophobia. Turkey needs to review its integration policies to avoid major problems in the long term. There is a need for more comprehensive integration policies that can contribute to the harmonious coexistence of migrants and local people and prevent problems that may arise. In particular, Syrian migrants' access to education and opportunities that can increase their integration into society is of particular importance.

KAYNAKÇA

- Acar, A., ve Güven, M.E. (2022). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Uyum Politikalarının Güvenlik Perspektifinden Değerlendirilmesi, (Ed. Aykut Küçükparmak, Abdulhan Ünlüsoy ve İrem Ceyhan), içinde İslam ve Yorum VI (III. Cilt), İnönü Üniversitesi Yayınevi.
- Akbulut, Y. (2018). Veri çözümleme teknikleri. İçinde A. Şimşek (Ed.), Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, (ss. 162-195). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Akın, M. H., ve Bozbaş G. (2020). Suriye'den Türkiye'ye Göçün Sosyolojik Sonuçları: Suriyeli Göçmenler Üzerine Uygulamalı Bir Saha Araştırması, *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97), 47-65.
- Aksoy, E. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Göçmen Çocukların Okullaşma Durumları, *Akademik Hassasiyetler*, 7(4), 37-51.
- Apak, H. (2015). Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği, *Birey ve Toplum*, 5(9), 125-142.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 231-274.
- Doğan, B., ve Karakuyu M. (2016). Suriyeli Göçmenlerin Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Özelliklerinin Analizi: İstanbul Beyoğlu Örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 302-333.
- Duman, Ş, E., ve Özdemirci, A. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Göçmen Girişimciler Üzerine Bir Alan Araştırması, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 18(37), 629-656.
- Durgun, S., ve Aydın, H, A. (2017). Sığınmacıların Türkiye'ye Olumsuz Etkileri, 3rd International Conference on Social Sciences & Education Research Rome, Italy.
- Ekici, S. ve Acar, A. (2021). Göç ve Güvenlik: Cumhuriyet Halk Partisi'nin Suriyeli Göçmenler Konusundaki Söylemlerinin Güvenlikleştirme Perspektifinden Değerlendirilmesi, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(27), 276-291.
- Ertan, K., A., ve Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası, *İktisat ve Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırmalar*, 1 (2), 7-39.
- Ertaç, H., ve Kırac, Ç, F. (2017). Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Yapılan Eğitim Çalışmaları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (13), 99-110.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (t.y.(a)). Uyum Hakkında, <https://www.goc.gov.tr/uyum-hakkinda> (Erişim Tarihi: 07.03.2024).
- Göç İdaresi Başkanlığı. (t.y. (b)). Uyum Faaliyetleri, <https://www.goc.gov.tr/uyum-faaliyetleri> (Erişim Tarihi:07.03.2024).
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). Geçici Koruma-Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi: 02.03. 2024).
- Gül, D. (2022). Türkiye'nin Göç ve Göçmenlere Yönelik Uyum Politikaları Başarılı mı? Uzmanlar euronews'e anlattı, <https://tr.euronews.com/2022/04/21/turkiye-nin-goc-ve-gocmenlere-yonelik-uyum-politikalar-basar-l-m-uzmanlar-euronews-e-anlat> (Erişim Tarihi: 07.03.2024).
- Karasu, M, A. "Göç ve Uyum Sorunu". Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü. ed. Ahmet Yatkın. Fırat Üniversitesi Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu 28-29-30, Eylül. Elazığ, 2017.
- Kesgin, B. (2022). Geçicilikten Kalıcılığa Suriyeli Göçmenler ve Uyum Sorunu, *Anasay*, (19), 29-49.
- Küçükşen, K. (2017). Suriyeli Sığınmacı Kadınlarda Sosyal Dışlanma Algısı Üzerine Nitel Bir Çalışma, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2399-2413.
- Saçan, S., Cizdan, G., ve Tabak, D, H. (2017). Aydın Halklarının Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısının İncelenmesi, *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Salmaşur Y.E., Şahin B.E. (2020). Suriye İç Savaşı Sonrası Yaşanan Göç Hareketliliğinin Türkiye Demografik Yapısına Yansıması. *IJAR, Special Issue: Migration, December 2020*, 85-103.
- Şimşek, A. (2018). Araştırma modelleri. İçinde A. Şimşek (Ed.), Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, (ss. 80-107), Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Taş, H, Y., ve Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Analizi, *Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(7), 36-54.
- Ünal, K., Taşkaya, M, S., ve Ersoy, G. (2018). Suriyeli Göçmenlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 134-149.
- Özgüler C, V. (2018). Göç ve Uyum Politikaları, *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, 1 (1), 1-10.

- Özkarlı, F. (2015). Mardin’de Enformal İstihdamda Çalışan Suriyeli Göçmenler, Birey ve Toplum, 5(9), 175-191.
- Yalçın, H. (2022). Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 213-232.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E., ve İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 107-126.
- Yıldız, S. (2017). Sosyal Bilimlerde Örneklem Sorunu: Nicel ve Nitel Paradigmalardan Örneklem Kuramına Bütüncül Bir Bakış, *Kesit Akademi Dergisi*, 3 (11), 421-442.